

PEDAGOGISCHE KRONIEK

SLUMKINDEREN EN HET ONDERWIJS

Charles E. Silberman, een Amerikaanse onderzoeker, houdt zich momenteel bezig met onderwijsproblemen van het kind, dat opgroeit in de achterbuurten der grote steden. Onder de titel, 'Give Slum Children a Change', heeft hij van zijn onderzoek verslag gedaan in Harper's Magazine, May 1964, pag. 37/42. Volgens Silberman worden de slechte leerresultaten van deze kinderen veroorzaakt door een aantal factoren, die niet alle in het kind zelf zijn gelegen, maar inhaerent schijnen te zijn aan het milieu waarin het opgroeit. Zo wordt het té laat in de sfeer van de school betrokken daar slechts een klein deel van de 'achterbuurtkinderen' een kleuterschool bezoekt. Zij weten dan ook te weinig als zij op de lagere school komen en zijn daardoor onvoldoende in staat de lessen te volgen en hun belangstelling voor het onderwijs is niet gewekt. Voorts leven deze kinderen in veel te kleine woningen met een groot aantal gezinsleden. Mede door radio en televisie is er thuis altijd lawaai. Automatisch leren zij daardoor zich af te sluiten en 'horen niet meer', alleen datgene wordt opgemerkt waarvoor zij belangstelling hebben. Ook is hun spanningsboog niet groot, zodat zij snel zijn afgeleid en spoedig vermoeid raken. Gezien de stijl van leven in het gezinsmilieu waarin zij opgroeien, hebben zij weinig begrip van tijd en tijdsindelingen. Verder is hun motivatie niet sterk. De kinderen hebben nl. thuis geen ervaring opgedaan in het verrichten van taken op een wat langer termijn.

Gezien deze problematiek beveelt Silberman aan een radicale reorganisatie van het lager onderwijs. De school dient de kinderen uit de achterbuurten al op drie- en vierjarige leeftijd op te vangen in plaats van op vijf of zes. In de kleuterscholen ligt voor het kind, dat in achterbuurten opgroeit, de sleutel van zijn maatschappelijke toekomst. Het niet op zeer jeugdige leeftijd volgen van kleuteronderwijs betekent in feite, dat het kind wordt verhinderd zijn in aanleg meegekregen disposities in voldoende mate te ontwikkelen.

Gezien het vorenstaande is het zeer verheugend dat Martin Deutsch, een bekend onderwijsman en wetenschappelijk onderzoeker, een groot

projekt heeft opgezet voor kleuteronderwijs aan neger- en blanke kinderen uit achterbuurten in de stad New York. Deutsch heeft een speciaal speel- en leerprogramma — dat wordt toegepast in 10 kleuterscholen en 5 kleuterdagverblijven — voor deze kinderen ontworpen en hij past bepaalde methodieken toe. Zijn streven is te komen tot een flexibel opleidingschema dat door scholen, gevestigd in andere steden, kan worden overgenomen en toegepast. Centraal in zijn programma staat, het kind begrip van de taal bij te brengen, zijn woordenschat uit te breiden en zijn spreekvaardigheid te vergroten. Voorts worden bij het kind gevoelens van eigenwaarde, respect en zelfwaardering bijgebracht. Verder wordt contact met de ouders gezocht. Hen wordt, indien zij daar prijs opstellen, voorlichting gegeven over de opvoeding van hun kinderen. Ook wordt de ouders met nadruk gevraagd het kind te animeren om bijv. tijdens de maaltijd verslag te doen over zijn schoolvorderingen en het te tonen, dat zij in zijn schoolprestaties geïnteresseerd zijn. De tot dusverre bereikte resultaten zijn zeer bevredigend.

ONDERWIJSBEMOEIINGEN EN RESEARCH IN ISRAËL

Problematisch in de staat Israël is, dat de Oriëntaalse Joden intellectueel minder en in zekere zin ook anders ontwikkeld zijn dan de Joden, die uit Amerika en West-Europa afkomstig zijn. Vandaar dat in Israël de maatschappelijke werksters, naar aanleiding van de opvoeding van het kind, reeds contact zoeken en overleg plegen met Oriëntaalse vrouwen, als deze nog zwanger zijn. Deze vrouwen en ook hun mannen, als daartoe een gelegenheid zich voordoet, wordt dan al gewezen op hun opvoedingstaak o.a. door hen te vertellen hoe bijv. straks met hun kinderen te spelen en zij krijgen voor een jaar speelgoed in bruikleen, dat door de Israëliische regering voor dit doel beschikbaar wordt gesteld. Ook worden de ouders geanimeerd hun kinderen al op driejarige leeftijd naar de kleuterschool te zenden.

Drie jaren van intensieve studie en onderwijsbegeleiding hebben de Israëliërs ervan overtuigd, aldus Dr. Moshe Smilansky, pedagogisch adviseur van de minister van onderwijs, dat 80 à 85 % van de Oriëntaalse jongeren, die de kleuterschool hebben bezocht, een niveau hebben bereikt waardoor zij in staat zijn het lager onderwijs, zonder extra hulp van derden, te voltooien. Wel wordt hen de eerste paar jaar steun geboden, daarna blijkt dit niet meer nodig te zijn. De overgang van het lager naar het middelbaar onderwijs is voor hen echter weer moeilijk. Zij krijgen

dan ook de eerste tijd extra aandacht en zonodig hulp opdat zij ook deze opleiding verder zelfstandig kunnen volgen en tot een goed einde brengen. Daarna worden zij in de gelegenheid gesteld een beroepsopleiding te volgen of een universiteit te bezoeken. Ongeveer 25 % van deze jongeren blijkt nl. geschikt te zijn voor het volgen van hoger onderwijs en van de kant van de regering van Israël worden zij dan ook aangemoedigd om deze te volgen daar zij daarna gelegenheid krijgen in de industrie, het bestuursapparaat of het leger een verantwoordelijke functie te vervullen. Met dit programma beoogt de Israëlsche regering ten eerste de in de bevolking aanwezige capaciteiten zo volledig mogelijk tot ontplooiing te brengen, ten tweede een ieder gelegenheid te geven maatschappelijk te stijgen ondanks zijn sociale afkomst en ten derde aan te tonen dat de Oriëntaalse Joden niet minder behoeven te zijn dan de Joden, die uit West-Europa of Amerika afkomstig zijn.

Vorenstaand onderwijsexperiment blijkt een groot succes te zijn. Ondermeer kan dit worden verklaard uit het feit, dat het onderwijs daar minder administratief is gebonden. De onderwijsvoorschriften zijn zodanig geredigeerd, dat er in ruime mate gelegenheid is om te experimenteren zonder met 'dé wet' in strijd te komen.

Het verrichten van research op het gebied van het onderwijs is in Israël een boeiende taak daar de in rapporten neergelegde resultaten niet in kasten worden opgeborgen, maar het Ministerie van Onderwijs beproeft in daarvoor aangewezen scholen de nieuw verworven inzichten om deze op hun deugdelijkheid te kunnen testen. Voorts wordt op grond van researchresultaten, die in de praktijk van het schoolleven en in de lessituaties zijn beproefd, het schoolbeleid bepaald.

MAASTRICHTSE JEUGD

Het Provinciaal Opbouworgaan van de provincie Limburg heeft van de Stichting Katholieke Jeugdraad te Maastricht in 1961 de opdracht gekregen een onderzoek in te stellen naar de situatie van de jeugd in deze stad. Gezien de omvangrijkheid van deze opdracht is besloten het gehele onderzoek in de volgende drie fasen te doen uitvoeren:

- Een cijfermatig overzicht ten aanzien van de Maastrichtse jeugd, waarvoor de gegevens zijn verkregen uit bronnen als die van het Centraal Bureau voor de Statistiek en een daartoe gehouden enquête.

- Het organiseren van gespreksgroepen om een duidelijk beeld te krijgen van jeugdvragestukken.
- Het ondervragen van jeugdigen over bepaalde zaken.

De eerste fase van het onderzoek is thans voltooid en de resultaten zijn neergelegd in het rapport 'Maastricht en haar Jeugd. Gewikt en Gewogen'. Verkrijgbaar bij Jeugdbureau van de Katholieke Jeugdraad, Kruisherengang 12, Maastricht, prijs f 4,—.

Het rapport begint met een historische schets waarin wordt uiteengezet, dat in Maastricht niet alleen de slechte huisvesting van de arbeiders lange tijd een probleem is geweest, maar dat dit bijvoorbeeld ook het geval was met het volksonderwijs. Vóór 1840 kreeg minstens tweederde van de arbeidersjeugd geen onderwijs. Verder wordt er op gewezen, dat de maatschappelijke ontwikkeling van Maastricht de laatste honderd jaar vrij traag is verlopen door liberaal-politieke opvattingen van leidinggevende kringen en de geringe welstand der arbeiders. De vroegere sociale wantoestanden hebben vermoedelijk tevens bijgedragen tot het afremmen van de bevolkingsgroei. Nu nog is de mortaliteit in Maastricht, vergeleken met andere Nederlandse steden, opvallend hoog.

In de vorige eeuw was de kindersterfte in Maastricht bijzonder groot. Hoewel de sociale wantoestanden, die daaraan debet zijn geweest, verdwenen zijn wordt niettemin verondersteld dat de huidige levensomstandigheden en leefgewoonten van de sociaal-lagere bevolkingsgroepen op bepaalde punten hiervan nog de invloed ondergaan. Aanbevolen wordt een sociaal-medisch onderzoek om hierover meer klaarheid te verkrijgen.

In vergelijking met andere steden heeft Maastricht bijna het hoogste percentage weinig-geschoolde arbeiders zodat wordt aangenomen dat het niveau van werkgelegenheid in deze stad zeer laag is. Veel bedrijven zijn arbeids-intensief en hebben behoefte aan ongeschoolde arbeidskrachten. De zuigkracht van deze bedrijven stimuleert de vakopleiding niet. De arbeidsomstandigheden zijn niet best, daar de bedrijven en het werk vaak vuil zijn, hetgeen tot uitdrukking komt in een hoog ziekteverzuim onder de arbeiders.

Van de jeugdigen, die in Maastricht opgroeien, wordt geconstateerd dat zij relatief weinig voortgezet onderwijs volgen. Bij de jongens hangt dit samen met de omstandigheid, dat velen vroeg gaan werken (van de 14-jarige jongens 28 %). Bij de meisjes moet de verklaring gezocht wor-

den in het hoge aantal dat thuis blijft om moeder in de huishouding te helpen. De omstandigheid, dat er in de bedrijven vooral vraag is naar ongeschoolde arbeidskrachten en in 'verhouding minder naar geschoolde arbeiders en employé's, oefent geen stimulerende invloed uit op het volgen van voortgezet onderwijs en scheidt geen gunstig klimaat voor ambities en toekomstplannen.

Vermoed wordt dat het welvaartsniveau van de sociaal-lagere bevolkingsgroepen niet hoog is daar het aantal televisiebezitters, in vergelijking met andere Nederlandse steden, klein blijkt te zijn. Voorts is de belangstelling voor beroepstoneel en concerten gering, eveneens die voor licht amusement. Zeer groot daarentegen is het bezoek aan de bioscoop.

De ontwikkeling van het jeugdwerk wordt in Maastricht belemmerd door een tekort aan jeugdleiders. Verder is een toenemende belangstelling te constateren voor jeugdsporten. Daaraan kan minder goed worden voldaan door een tekort aan zwembaden, sportvelden, lokaliteiten. Ongeveer 20 % van de jongens en 10 % van de meisjes uit de leeftijdsgroep van 9 tot 23 jaar, doen aan sport.

Voor het jeugdwerk zijn deze percentages 17 en 9.

Van de jongens neemt in totaal 45 % aan het verenigingsleven deel en van de meisjes 28 %.

De onderzoekers zijn tot de conclusie gekomen, dat onmiskenbaar het gezinsmilieu van de jeugdigen en de wijk waar zij woonachtig zijn, op hun deelname aan het verenigingsleven een grote invloed uitoefenen.

Een belangrijk en instructief rapport daar de eigen problematiek op openhartige wijze wordt beschreven, het de aandacht vestigt op het nemen van sociaal-paedagogische maatregelen om de opvoedings-situatie van Maastrichtse jongeren te verbeteren en het stimuleert tot gelijksoortig onderzoek in andere Nederlandse steden.

OPVATTINGEN VAN STUDENTEN OVER LERAREN EN LERAARSCHAP

Uit een onderzoek op Engelse universiteiten — waarvan het verslag eind 1965 door het Central Office of Information for the Department of Education is gepubliceerd — naar het beeld dat studenten zich hebben gevormd van de lera(a)r(es), is gebleken, dat zij daarbij aan mensen denken, die van middelbare leeftijd of nog ouder zijn.

Dit onderzoek is verricht onder 2750 studenten, die persoonlijk zijn

geïnterviewd, en het is opgezet om te worden geïnformeerd over hun opvattingen t.a.v. het kiezen van een loopbaan bij het onderwijs. Gebleken is dat de student een betrekking bij het onderwijs niet hoog waardeert, daar men vindt teveel te zijn gebonden aan allerlei voorschriften waardoor het nemen van initiatieven beperkt is en er overigens weinig mogelijkheden zijn om deze in het kader van een gereguleerde onderwijssituatie te realiseren. Ook acht men het bezwaarlijk dat de persoonlijke prestaties van een leraar, ook al zijn deze opmerkelijk, niet worden gehonoreerd, maar dat wel een uitkering wordt gegeven indien de leraar een extra akte behaalt. Voorts vinden de studenten het aanvangssalaris te gering en het duurt te lang voordat het maximum is bereikt.

Indien men een baan bij het onderwijs wou nemen dan is voor de studenten de zesde klas van een grammarschool nog het meest aantrekkelijk en daaropvolgend het geven van onderwijs in lagere klassen van grammarscholen.

Het geven van onderwijs aan 'independent schools' is niet populair. Het bezwaar is van principiële aard daar het zich richt tegen het bestaan van deze scholen.

Onaantrekkelijk wordt geacht het geven van onderwijs op lagere en kleuterscholen wegens de 'lage status' van het werk.

Een verrassend aspect van het onderzoek is geweest het grote aantal van studenten, dat verklaard heeft alleen bij het onderwijs te zullen gaan indien hun studieprestaties laag zouden zijn. Zij staan in verhouding van 5 tot 1 ten opzichte van diegenen, die hebben aangekondigd alleen te gaan onderwijzen indien hun studieprestaties goed zijn.

Van de 2750 geïnterviewde studenten, verspreid over het gehele land vindt 82 % een speciale opleiding voor het leraarschap belangrijk, maar 62 % vindt dat dit verplicht moet worden gesteld.

J. H. N. GRANDIA